

Крагуевац. Особено од материјалите се гледа неговата дејност меѓу напредните македонски студенти и воопшто во редовите на општостудентското напредно движење на Белградскиот универзитет и неговата активност во организирањето на Македонското народно движење (МАНАПО) и активноста за време на парламентарните избори од 1938 година. Во материјалите посебно се истакнати неговите организаторски, политички, морални и етички вредности кои дошле до израз во периодот на Народноослободителна

та војна и социјалистичката револуција т.е. во периодот на 1941 до неговата смрт во 1942 година.

Може да се истакне дека појавувањето на материјалите од Научниот собир Тиквешката 1941 — 1945 година, претставуват значаен прилог кон македонската историографија и придонес кон општите настојувања за посеопфатно согледување на развојот на НОВ и Револуцијата во еден потесен регион, во случајов територијата на Тиквешката.

Тодор ЧЕПРЕГАНОВ

# **PROSVETA I ŠKOLSTVO U NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU I REVOLUCIJI NARODA I NARODNOSTI JUGOSLAVIJE** (Savet akademija nauka i umetnosti SFRJ, Vojvodanska akademija nauka i umetnosti, Novi Sad

Во втората половина од 1984 година, во издание на Советот на академиите на науките и уметностите на СФРЈ, а во реализација на Војводинската академија на науките, од печат излезе зборникот од материјали презентирани на научниот собир „Просвета и школство у народноослободилачком рату и Револуцији народа и народности Југославије“, што се одржа од 7 до 9 септември 1983 година во Нови Сад. Сите академии на овој научен собир упатија свои претставници со изготвени реферати што се поместени во овој зборник. Всушност, овој научен собир е продолжение на собирот „Науката и културата во НОВ и Револуцијата на народите и народностите на Југославија“, што

се одржа 1981 година во Струга, во организација на Македонската академија на науките и уметностите. Тогаш, на тој собир Советот на академиите на науките и уметностите на СФРЈ реши, на еден нов научен собир, систематски да се прикажат достигнувањата и размената на искуствата и сознанијата, постигнати во проучувањата на образовната дејност, просветно-педагошката работа и развојот на школството за време за НОВ и Револуцијата ширум нашата земја. На тој начин, со сумирање и систематизирање на научните резултати во оваа област, би се затворил еден и би се отворил друг циклус на истражувачка работа за проучување на сите подрачја на духовното творештво,

кое се раѓаше на боиштата на нашата Револуција, напоредно со нејзината секојдневна воена, политичка и идеолошка активност.

Рефератите објавени во зборникот содржат тематска разновидност, во нив предимно се истакнати специфичностите на просветата и школството во одделни краевни на земјата, но сепак доаѓа до израз високиот степен на идентичност или сличност во суштинските прашања на развојот на овие дејности во текот на НОВ и Револуцијата насекаде во Југославија.

По предговорот, поместени се рефератите на учесниците на научниот собир во четири тематски подрачја и тоа: I Општа pitanja prosvetne politike u NOP i Revoluciji; II Prosvetni radnik u NOP i Revoluciji; III Regionalni razvoj prosvete u NOR i Revoluciji i IV Posebni oblici i funkcije obrazovanja i vaspitanja i NOR i Revoluciji. Рефератите и дискусијата се објавени според програмата на собирот, и тоа: Душан Недељковић, Развој реформе и суштине просвете и школства наше револуције; Gojko Miljanić, Vojno školstvo u narodnooslobodilačkom ratu 1941—1945. godine; Mihailo Apostolski, Organizaciona struktura obrazovanja i školstva u NOR-u i Revoluciji u Makedoniji; Hamdija Čemerlić, Djelatnost Predsjedništva ZAVNOBIH-a na izgradnji sistema školstva u Bosni i Hercegovini; Зоран Лекић, Просвјета у политици НОП-а у Црној Гори 1941—1945; Mihajlo Ogrizović, Školstvo i prosvjeta u Hrvatskoj za vrijeme NOB-e; Matija Žgajnar, Kulturno-prosvetna dejavnost med NOB na Slovenskem; Jašar Rečepagić, Pedagoško obeležje školstva i prosvete

naroda i narodnosti Jugoslavije u periodu NOR i socijalističke revolucije (na primerima učešća prosvetnih radnika Kosova); Mihailo Palov, Idejne osnove planova i programa osnovnog vaspitanja i obrazovanja u narodnooslobodilačkom ratu na teritoriji Vojvodine; Hodi-mir Sirotković, Uloga prosvjetnog odjela ZAVNOH-a izgradnja sistema prosvjete i školstva na oslobođenim područjima Hrvatske; Dragutin Franković, Etika partizanskog učitelja; Esad Peco, Doprinos i žrtve učiteljskog kadra Hercegovine u toku NOR-a; Đuro Batričević, Učešće prosvjetnih radnika Crne Gore u Oslobođilačkom ratu i socijalističkoj revoluciji; Крсте Ангеловски, Просветата, школството и учителскиот кадар во НОВ и Револуцијата во Македонија; Nevenka Franković, Obrazovanje učitelja u Vojvodini za vrijeme NOB; Vladeta Tešić, Avnojevske zapisi o prosveti; Миле Тодоровски, Школе на ослобоеним територијама у Македонији 1943—1944. године; Drago Borovčanin, Organizacija i razvoj školstva u Bosni i Hercegovini u toku NOR-a; Mate Zaninović, Prosvjeta i školstvo u Dalmaciji u toku NOB-e 1941. do 1945.; Раде Вуковић, КПЈ и развитак просвете и школства на подручју Србије у време НОП-а и Револуције (1941—1945); Jelena Popov, Politika Glavnog narodnooslobodilačkom odbora Vojvodine u prosveti i obrazovanju 1943—1945.; Slavica Pavlić, Vzgojno izobraževalno delo v partizanskih šolah na Slovenskem; Mitar Papić, Nastavno pedagoška iskustva na slobodnoj teritoriji u Bosni i Hercegovini; Milan

Lipovac, Prosvjeta i školstvo na oslobođenom teritoriju Slavonije (1941—1945); Slavica Plahuta, Partizansko školstvo na Primorskem; Petar Strčić, Prosvjeta i školstvo zapadne Hrvatske (Istra, Kvarnersko primorje, Gorski Kotar) u NOB-i; Драгутин Гроздановић, Просвета и школство на ослободеној територији југа Србије; Миомир Дашић, Изворишта и основне карактеристике развоја педагошке мисли у НОР и Револуцији у Црној Гори (1941—1945); Вера Весковић-Вангели, Марксистичкото образование во народно-ослободителната војна и Револуцијата во Македонија (1941—1945); Šefćet Plana, Prosveta i školstvo kao motiv u narodnom stvaralaštvu Kosova u periodu socijalističke revolucije; Галена Куцуловска, Активноста на училишната младина против асимилаторската просветна политика на бугарскиот окупатор во Македонија; Иван Ђ. Кустудија, Ваннаставни ваншколски облици образовања и васпитања у Црној Гори у НОР-у и социјалистичкој револуцији; Isak Šema, Vaspitno-obrazovni karakter albanske književnosti na Kosovu za vreme NOR i socijalističke revolucije; Vida Deželak-Barić, Partijsko školstvo med narodnoosvobodilnim bojem v Sloveniji; Ljubica Acigan, Prosvetna aktivnost u USAOV i AFŽ u Vojvodini u toku NOR-a; Zoran Palčok, Prosvjeta i školstvo u našim zbje govima u Egiptu i Italiji 1944—1945., i Živko Pucarević, Obrazovanje u uslovima NOR-a u Sremu.

Во дискусијата се објавени дискусиите на следниве дискусанти: Vlado Strugar, Jugoslovenska

i revolucionarna odlika partizanskog školstva; Sretenije Zorkić, Učitelji u revolucionarnom pokretu; Dušan Lazić, Fašističko školstvo i primeri otpora koji su mu pružani u Sremu; Esad Peco, Značaj vraćanja etičkim principima i iskustvima obrazovanja u NOR-u i Revolucije; Zoran Lakić, O specifičnom i zajedničkom u razvoju kulture i prosvete tokom NOR-a i Revolucije; Mihailo Apostolski, Specifičnost bugarskih okupatorskih škola; Čedomir Popov, O potrebi proučavanja odnosa tradicije i inovacije u NOR-u i Revoluciji; Mihailo Apostolski, Specifično i zajedničko; Milutin Lazetić, Uslovi rada škola; Rade Vuković, Prosveta i školstvo na okupiranim područjima Srbije; i Jašar Ređepagić, Novi istraživački zadaci.

Куси резимеа од сите трудови објавени во Зборникот се преведени на англиски јазик, што му дава можност на овој зборник за пошироко ползување. Впрочем публикувањето на овој зборник, втор од ваков вид на оваа проблематика, ќе го стимулира објавувањето на изворите за историјата на просветата, школството, науката, културата и уметностите за време на НОВ и Револуцијата, проблематиката мошне значајна за југословенската историографија во целина.

Благој СТОИЧОВСКИ